

گزارشی از وضعیت فضای سبز باغ موزه هرندی؛

باغ هرندی روی شیب خشکیدگی!

نابسامان فضای سبز باغ از فریدون فعالی مدیرکل میراث فرهنگی استان کرمان پرسیدم. او گفت که باغ موزه هرندی در مرحله بازسازی است. هربازسازی هم که خواهد انجام شود، به هم ریختگی‌هایی دارد. اما کار مرمت و بازسازی در حال انجام است.

او افزود: «خانه قرچه‌دافی و قسمتی از ضلع جنوبی حوض وسط باغ را هم به عنوان بسته سرمایه‌گذاری تعریف کرده‌ایم تا آن را واگذار کنیم. این آشفتنگی را شما به این دلیل می‌بینید که پروژه در دست اجراست. وقتی تمام شود این آشفتنگی حتما بهتر خواهد شد.»

او درباره فضای سبز باغ گفت: «درباره فضای سبز با شهرداری صحبت کرده‌ایم و در مقطعی از شهرداری خواستیم برای احیای آن کمک کند تا شرایط برای استفاده آن توسط مردم شهر مهیا شود. الان هم اعلام می‌کنم که میراث فرهنگی آمادگی دارد تا با مشارکت شهرداری فضای سبز باغ را احیا کند.»

فعالی در پاسخ به این پرسش که پس خودتان برنامه‌ای برای فضای سبز ندارید و منتظر کمک شهرداری هستید؟ توضیح داد: «در سفر هیات دولت، اعتبار ویژه‌ای برای این موضوع اختصاص داده‌ایم ولی سایر نهادها هم باید کمک کنند. شاید فضای سبز در حوزه تخصصی ما نباشد و باید دیگر دستگاه‌ها نیز به ما کمک کنند.»

وی در پاسخ به این پرسش که این باغ و درخت‌ها در اختیار میراث فرهنگی است و باید مراقبت می‌شد؛ چرا کوتاهی شده است؟ اظهار کرد: «همکاران ما از باغ شازده هر از گاهی می‌آیند و مراقبت‌ها را انجام می‌دهند.»

مدیرکل میراث فرهنگی در پاسخ به این پرسش که این چه‌طور مراقبتی است که اغلب درختان قدیمی از جمله درخت‌های کاج خشک شده است؟ به این توضیح بسنده کرد: «در حال مرمت و بازسازی این مجموعه هستیم و انشاء... این کارها هم انجام می‌شود.»

از اظهارات مدیرکل میراث فرهنگی چنین برمی‌آید که نجات این درختان رو به موت در اولویت نیست. در چنین شرایطی، شما فکر می‌کنید چه‌طور می‌توان این باغ نیمه‌جان را نجات داد؟

بگویم که از این نظر کرمان سرآمد شهرهای دیگر بود. گلچین یادآور شد: «مطابق با عکس‌های هوایی سال ۱۳۳۵ خورشیدی، به‌ویژه در حاشیه شهر قاجاری و در حوزه‌های پیرامونی شهر که عمدتاً در دوره پهلوی اول توسعه یافته بودند، پر از دولا ب بود. از چوپان‌محله و خیابان فردوسی که شاخص‌ترین آن دولا ب امان‌الله خان حوالی پارک نشاط فعلی بود تا خیابان سرباز و شاهزاده محمد که دولا ب «کنت» بود، تا دولا ب‌های زیرسیف و بعد دولا ب هرندی و دولا ب اکبرآباد در فیروزآباد.»

مرمت لاک‌پشتی

طی چند سال اخیر، خشکیدگی درختان باغ هرندی یکی از دغدغه‌های دوست‌داران میراث در کرمان بوده است. سال ۹۸ جمعی مقامات از استانداری و شهرداری و میراث فرهنگی به این باغ آمده و طرحی را با عنوان ساماندهی فضای سبز آن آغاز کردند.

در حال حاضر اما، درختان باغ نهنها شاداب نیستند که دچار خشکیدگی نیز شده‌اند.

فریدون فعالی که تیرماه سال ۹۸ به‌عنوان مدیرکل میراث فرهنگی استان کرمان معرفی شد، در نخستین ماه حضورش، در جمع خبرنگاران اولویت‌های خود را اعلام و تصریح کرد: «مرمت و ساماندهی باغ موزه هرندی یکی از اولویت‌هایم است و قول می‌دهم به یکی از زیباترین مکان‌های شهر و استان کرمان تبدیل شود.»

سه سال از این وعده گذشته و چهارم تیرماه امسال، مجتبی شفیع معاون میراث فرهنگی استان کرمان به ایرنا خبر داد که طرح مرمت و ساماندهی این باغ پیشرفت فیزیکی ۷۰ درصدی دارد و توضیح داد: «عملیات مرمت باغ حدود دو سال آغاز شده اما به دلیل اینکه اعتبار آن به صورت مقطعی تامین می‌شود، روند مرمت بنا نیز کند پیش می‌رود.»

وی البته گفت که به‌تازگی، از محل کمک‌های شرکت‌های معدنی استان بودجه‌ای به این طرح اختصاص داده شده و در حال تهیه شرح خدمات برای ادامه کار مرمت هستیم. روز سه‌شنبه ۲۱ تیرماه، درباره وضع

باهر درباره ارزش‌های معماری چنین آثاری در گفت‌وگو با فردای کرمان توضیح داده است: «در کرمان ساختاری داشتیم که به آن «دولا ب» می‌گفتیم. اصطلاحی که تنها در کرمان به‌کار می‌رود. مثلاً دولا ب رستم‌خان، دولا ب کنت، دولا ب اکبرآباد، دولا ب حسین‌خان و دولا ب ژرژ. دولا ب، یک خانه اعیانی است که آبیاری باغ آن از طریق «گاوگرد» انجام می‌شده است. برای اینکه تصویر بهتری از این خانه‌ها داشته باشید باید بگویم که در گذشته، غالب خانه‌های موجود در بافت فشرده و مسکونی شهر که مربوط به اقصای عادی جامعه بودند، وسعت چندانی نداشته و در آن‌ها معمولاً یک حوض و یک چاه آب وجود داشته است. در این خانه‌ها، معمولاً از طریق چرخ‌پا و با کمک «دلو» آب را از چاه بیرون می‌کشیدند و به طریقی حوض منزل را آب می‌کرده‌اند. حوض‌ها هم مشرف به باغچه بود. از این آب حوض، برای مصارف خود از جمله شستن ظرف و لباس و حتی استحمام در تابستان استفاده می‌کردند و در نهایت، در دوره‌های زمانی خاصی، مثلاً شاید ماهی یک‌بار، این آب را راهی باغچه می‌کردند.»

وی افزود: «اما اگر مساحت خانه از حدی بزرگ‌تر و باغ بزرگ‌تر می‌شد با حوض و دلو و چرخ‌پا نمی‌شد آن را آبیاری کرد. چنین خانه‌هایی مثل باغ هرندی، گاوگرد داشتند.»

وی ادامه داد: «گاوگرد چرخ‌پا بود که با نیروی یک گاو می‌چرخید و چرخ‌دنده‌ای داشت که با چرخ‌دنده دیگری درگیر می‌شد و با حرکت حیوان، حرکت دورانی افقی را به دوران عمودی تبدیل می‌کرد. دور چرخ‌دنده عمودی آن، دولا بچه‌هایی کوچک، یعنی همان کوزه‌های سفالی به ریسمانی متصل بودند که وقتی ریسمان از دور چرخ به داخل چاه می‌رفت، این کوزه‌ها آب می‌شد و در یک چرخه‌ی تکرار شونده مرتباً پر و خالی می‌شدند و آب از چاه طی این فرایند بیرون کشیده می‌شد و در یک مسیری که به آن «ژوک» می‌گفتند جاری و وارد استخری می‌شد. بعد از طریق استخر که مشرف به باغ بود، باغ آبیاری می‌شده است.»

وی با بیان اینکه چنین ساختاری اگر در خانه‌ای در کرمان بود به آن دولا ب یعنی خانه‌باغی که با گاوگرد آبیاری می‌شود می‌گفتند، تصریح کرد: «باید

اسما پورزنگی آبادی

علف‌های بلند و درخت‌های بلند کم‌جان کاج که برخی کاملاً بی‌برگ و سوخته و برخی دیگر، رنگ تنه‌شان به سیاهی می‌زند و به‌جای زندگی و سرزندگی، از نیستی حکایت می‌کند، تصویری مکرر در یکی از زیباترین بناهای تاریخی کرمان است. باغ موزه هرندی یا به قول قدیمی‌ترها «دولا ب هرندی».

شاید اگر امروز کسی از جغرافیایی پرآب به کرمان بیاید و از برخی بناهای تاریخی که در کرمان از آن‌ها به‌عنوان باغ یاد می‌شود دیدن کند؛ نخستین حیرت او، این خواهد بود که: کو باغ؟ چرا که در این باغات که امروزه بیش‌تر برای سیر و سیاحت و پذیرایی استفاده می‌شوند؛ جز نهال‌هایی کوچک از درختانی بی‌ثمر و گل‌ها و گلدان‌های تزئینی، چیز دیگری نیست. آن هم در حالی که تصور از باغ، حتی در جغرافیایی کم‌آب مثل کرمان، انبوهی درخت و سایه و سبزی‌نگی است.

با این حال، باغ هرندی هنوز توانسته نشانه‌هایی از باغ بودن خود را حفظ کند؛ اما با اوضاعی که درختان آن دارد، این نگرانی پر بیراه نیست که کاملاً بخشکد و همچون همتایان خود، تنها نامی از باغ بودن آن در اذهان بماند!

این مجموعه، نشانی از ترکیب موزون تاریخ و طبیعت و فرهنگ دارد و با در بر گرفتن موزه باستان‌شناسی و موزه سازه‌ها و به‌ویژه به دلیل موقعیت مکانی که در شهر کرمان دارد، قابلیت آن را داراست تا به عنوان یکی از مکان‌های تفریحی و گردشگری پرطرفدار، مقصد بسیاری از شهروندان کرمانی باشد؛ مردمانی که در کمبود چنین امکاناتی، مجبورند در اوقات فراغت خود به سفرهای برون‌شهری تن دهند.

به گزارش استقامت، دوران ساخت این باغ تاریخی را به سال‌های ۱۲۸۰ تا ۱۲۸۵ قمری تخمین زده‌اند. این باغ در سال ۱۳۱۳ شمسی توسط ابوالقاسم هرندی تاجر خوشنام و معروف کرمان خریداری شد و چند دهه بعد، در اختیار میراث فرهنگی قرار گرفت. به دلیل معماری خاص و فضای مناسبی که این مکان دارد، آن را به‌عنوان یکی از باغ‌موزه‌های مهم کشور معرفی کرده‌اند.

گونناگونی درختان

درختان باغ، بیش‌تر در قسمت جنوبی آن کاشته شده و گفته می‌شود که در گذشته شامل درختانی در حاشیه معبرها از جمله سرو و کاج و درختانی میوه مثل انار و انگور بوده که در کرت‌هایی بیش‌تر مستطیلی شکل کاشته شده بودند. درختان انجیر، توت، سیب، زرشک و گلابی هم در این باغ وجود داشته است و در ضلع شرقی آن، در سمت چپ ورودی، داربست‌های انگور چسبیده به دیوار نیز وجود داشته‌اند.

چرا دولا ب؟

دکتر حجت گلچین پژوهشگر بناهای تاریخی و عضو هیات علمی دانشگاه شهید

و عده زاهدی نماینده کرمان و راور در مجلس در استان وعده داد: «به‌زودی جلسه‌ای در وزارت راه و شهرسازی با حضور وزیر، مدیرعامل فرودگاه‌های کشور و مدیرعامل ماهان‌ایر برگزار می‌کنیم تا برای راه‌اندازی پروازهای استانبول و دبی از کرمان تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی شود.» وی این اظهارات را در جلسه‌ای مطرح کرد که با حضور مدیرکل میراث فرهنگی و معاونان وی و جمعی از نمایندگان استان در مجلس برگزار شد. در این جلسه، شهباز حسن‌پور نماینده سیرجان و بردسیر در مجلس گفت: «ضعف اصلی ما این است که به هیچ نقطه‌ای از دنیا جز نجف و کربلا پرواز خارجی نداریم.» به گزارش استقامت، در این جلسه که ۱۵ تیرماه برگزار شد، بردبار معاون سرمایه‌گذاری و گردشگری استان کرمان نیز گفت که اگر کرمان بخواهد به مثل گردشگری کشور شامل شیراز و اصفهان و یزد ببیند باید پرواز خارجی داشته باشد. به‌تازگی، مدیرکل فرودگاه‌های استان کرمان نیز به ایسنا گفته که پیگیری راه‌اندازی پروازهای کرمان به استانبول و دبی هستند.

معاون صنایع دستی استان کرمان:

بانک‌ها شرایط تسهیلات صنایع دستی را آسان کنند

گروه جامعه: معاون صنایع دستی استان کرمان در جلسه با تعدادی از نمایندگان استان در مجلس با بیان اینکه هنر قالی‌بافی شناسنامه صنایع دستی کرمان است، گفت: «ما قالی کرمان در حال حاضر، اصلاً جایگاه خوبی ندارد.» کاظم حسین‌زاده با تاکید بر اینکه باید به وضعیت این هنر - صنعت رسیدگی شود، افزود: «اینکه قالی در حوزه دیگری (منظور سازمان صمت است) و دیگر رشته‌های صنایع دستی توسط نهاد دیگری مدیریت شود، اصلاً مطلوب نیست.» به گزارش استقامت، وی در این جلسه که ۱۵ تیرماه برگزار شد، با بیان اینکه صنایع دستی برای استان سرمایه‌ی فرهنگی و اجتماعی بی‌نظیر است، تاکید کرد: «هیچ هنری در استان نداریم به اندازه صنایع دستی کاربردی باشد.» وی سپس با بیان اینکه مهم‌ترین رخداد سال گذشته این بود که پنج شهر استان به‌عنوان شهرهای صنایع دستی ثبت ملی شد، اظهار کرد: «این شهرها می‌توانند در آینده به عنوان شهر جهانی ثبت شوند.» وی در بخش دیگری از سخنان خود بیان کرد: «یکی از اولویت‌های صنایع دستی استان تقویت زیرساخت‌ها مثل بازارچه و موزه و خانه‌های صنایع دستی است. ضمن اینکه باید هنرمندان صنایع دستی را نیز حمایت کنیم.» وی افزود: «سال گذشته در بخش مشاغل خانگی ۲۲ میلیارد تومان تسهیلات ۴ درصدی پرداخت کردیم. هر حوزه صنایع دستی با ۵۰ میلیون تومان، بیش از هزار نفر شغل ایجاد کردیم.» وی ادامه داد: «حدود ۵۰ میلیارد تومان تسهیلات نیز در بانک داریم. یکی از مشکلات ما در حوزه صنایع دستی بانک‌ها هستند و عدد و رقم‌هایی که مدنظر دارند. مثلاً برای پته‌دوزی سه میلیون تومان را اعلام می‌کنند که ممکن نیست.» وی تاکید کرد: «اگر بانک‌ها شرایط تسهیلات صنایع دستی را آسان کنند حتماً این تسهیلات جذب می‌شود.» وی سپس گفت: «قانون حمایت از استادکاران و فعالان صنایع دستی در سال ۹۶ مصوب شده است؛ یکی از موارد این قانون، بیمه هنرمندان است که دولت باید منابع آن را تامین کند. در حال حاضر ۷۰ هزار هنرمند صنایع دستی و بیش از ۷۰ هزار بافنده فرش داریم اما تنها ۱۲ هزار نفر بیمه شده‌اند.» وی با بیان اینکه نیاز به تامین منابع مالی برای تقویت زیرساخت‌ها و آموزش صنایع دستی داریم، ادامه داد: «۱۵ سال است که صنایع دستی با بدنه میراث ادغام شده و هیچ مجوز استعلامی نداریم. ۲۳ شهرستان داریم که مدیریت و رسیدگی به صنایع دستی استان با ۱۰ نفر نیروی متخصص و کارشناس خیلی سخت است.» وی اضافه کرد: «معاونت صنایع دستی استان فقط ۱۳ نفر نیرو دارد که ۱۰ نفر از آن‌ها متخصص و کارشناس هستند.»